

MASKOVÁNÍ

v obranné operaci vševojskové armády

Plukovník Jan Svoboda

Operační maskování zůstává i v současných podmínkách důležitým prvkem operačního zabezpečení. Jeho význam vzrůstá zvláště v obranné operaci vzhledem k určité převaze útočícího nepřítele. Operační maskování se také stalo jedním z prvků boje proti zbraním hromadného ničení nepřítele.

Cílem operačního maskování v obranné operaci zůstává i nadále dosáhnout překvapení nepřítele, ale hlavním jeho úkolem je ztížit nepříteli vyhledávání cílů a tím i uskutečnění jaderných úderů zvláště na raketové jaderné zbraně a potom na síly a prostředky obranného uskupení určeného k udržení prostoru hlavního úsílí obrany armády. Dále má uvést nepřítele v omyl, pokud jde o zámysl obranné operace a dnes navíc i dobu trvání a přechod armády do nového útoku.

Hlavním obsahem operačního maskování v současné obranné operaci armády je maskování prostorů bojového rozmístění raketových a jaderných prostředků, druhých sledů a záloh a jejich přípravného manévru.

Operační maskování, které chceme uskutečnit pro zdárný průběh obranné operace, musí vycházet z opatření operačního maskování za útočné operace armády. Důležité je, že musí navazovat a plynule přecházet do opatření, která chceme uskutečnit ve prospěch obranné operace armády.

Opatření operačního maskování v obranné operaci můžeme i nadále dělit na dvě skupiny. Do první skupiny patří činnost k utajení organizace obrany a do druhé klamání nepřítele.

V současných bojových podmínkách při přechodu z útočné do obranné operace bude vždy nedostatek času. Z těchto důvodů těžiště činnosti operačního maskování bude se soustřeďovat hlavně na klamání nepřítele a na maximální využívání ochranných vlastností terénu v obraně.

Abychom mohli přistoupit k účinnému a hodnověrnému klamání nepřítele v obranné operaci, je třeba si náležitě uvědomit podstatné znaky současné obra-

ny, s nimiž musí být opatření operačního maskování v plném souladu. Zanedbání této základní zásady může věci spíše uškodit, než prospět.

O charakteristice současné obrany pojednává několik příspěvků, uveřejněných ve Vojenské mysli, proto ji nebudu rozebírat. Přesto je třeba zdůraznit, že současná obrana je pouze dočasný druh bojové činnosti. Do obrany se přechází náhle a přímo z útočné sestavy, bez nějakého přípravného období, jako tomu bylo dříve. Z toho vyplývá, že na organizaci obrany a tedy i na činnost spojenou s úkoly maskování, bude velmi málo času a proto opatření, která mají utajit organizaci obrany, budeme uskutečňovat podle situace a zpravidla jen ve velmi omezeném rozsahu.

Dalším důležitým prvkem operačního maskování je znalost hlavních demaskujících příznaků při organizaci i vedení obranné operace. Dnes mohou být tyto příznaky:

- změny v operační sestavě, hlavně změny v umístění a počtu druhých sledů a záloh, dále prostorů bojového rozmístění raketových jednotek a palebných postavení dělostřelectva, které jsou charakteristické pro obranu,

- průběh předního okraje obrany,
- změny ve způsobu bojové činnosti vojsk,

- změny v rozmístění míst velení,
- organizace a budování PTR (organizují se i dnes v tom případě, je-li dostatek protitankových prostředků),

- mezery mezi svazky, útvary a jednotkami, které zaujímají obranu, a hustota rozmístění vojsk,

- budování různých zátarasů a změny v systému palby,

- příprava týlových prostorů a zařízení, která je typická pro obranu,

- přísuny a odsuny.

Zaměříme se na změny, které nastaly při utajování v době organizace a vedení obranné operace.

Maskování zemní úpravy terénu, které

bývalo kdysi tak účinné, můžeme i v dnešních podmínkách nejrychleji použít nakrytím materiálu, který je přímo v místě budování obrany. Dříve se používaly v důležitých prostorech, kde se kladl důraz na ukrytí zemní úpravy terénu, také umělé masky. Toto maskovací opatření v současných podmínkách bude zpravidla neproveditelné anebo jen vzácnou výjimkou.

Jaderné raketové zbraně, jako nový, pro boj a operaci rozhodující palebný prostředek, jsou dnes pro nepřítele prvořadým průzkumným objektem. Proto je nutné věnovat těmto bojovým prostředkům mimořádnou pozornost jak na stupni armády, tak i svazku. Pro jejich rozmístění v obranné sestavě armády i divize určíme přednostně prostory, které mají nejlepší přirozené maskovací podmínky.

Demaskujícím příznakem přítomného oddílu vojskových raket nebo armádní raketové brigády bude silná PVO, dobře organizované přímo zajištění a hlavně, na co se dnes zapomíná, to mohou být stopy po pásových vozidlech, která slouží k jejich dopravě.

Palba protiletadlových prostředků nesmí být předčasně zahajována, zvláště na letadla nepřítele, která provádějí provokační nálety. Palbu z těchto prostředků zahájíme tehdy, když je již jasné, že nepřítel zjistil prostor jejich umístění.

Na ukrytí nebo rozrušení stop po pásových vozidlech nebude zpravidla času ani vhodného materiálu. Proto můžeme nepřítele klamat tak, že v prostoru rozmístění raketových jednotek umístíme několik maket tanků, abychom znázornili možné umístění tankové jednotky.

Přesuny raketových prostředků do jiných prostorů musí být předem dobře připraveny, aby byly rychlé a pokud možno skryté. Proto je třeba volit cesty přesunu pokud možno ve skrytém prostoru, zejména je upravit a náležitě prozkoumat nový prostor bojového rozmístění tak, aby vyhovoval všem požadavkům skrytého umístění.

Zamaskovat zátarasy všeho druhu je poměrně i dnes nejsnadnější u minových polí, která budeme pokládat spíše v hloubce než na předním okraji obrany v dotyku s nepřítelem.

K maskování cest pro přísun a odsun a tak i pro plánovaný manévry druhými sledy a zálohami, které jsou v dosahu a prostorech viditelných pozemní radiolokační nepřítel, můžeme i dnes použít koutové odražeče, které se dají snadno a rychle

rozestavit z obou stran cesty. Vývoj výroby koutových odražečů dospěl tak daleko, že jsou skladatelné, lehké a hlavně netrpí poruchovostí. Jejich doprava a použitelnost dnes není problémem.

Velitelská stanoviště, druhé sledy, zálohy a palebná postavení dělostřelectva maskujeme jako dříve, tj. využíváním přirozených masek. K zabránění průzkumu radiolokačními prostředky nepřítele umísťujeme velení do prostorů, kde terén poskytuje přirozené radiolokační stíny.

Přípravy protiztečí, armádního protíúderu a činnost v noci a za omezené viditelnosti můžeme utajit starými osvědčenými způsoby.

V dalším pojednám o druhé skupině opatření operačního maskování, tj. o možnostech klamání nepřítele, na němž bude pro nedostatek času ležet tíha operačního maskování v obranné operaci armády.

Zkušenosti ze cvičení ukázaly, že není účelné naznačovat klamnými prostory bojového rozmístění vojskové i armádní raketové jednotky a útvary. Poněvadž raketové prostředky jsou jedním z nejdůležitějších prvků bojové i operační sestavy, bude vždy snahou velitelů, určit těmto bojovým prostředkům nejvýhodnější prostor umístění. Zcela nevhodné a hrubým porušením maskovací kázně by bylo, nemaskovat tuto bojovou techniku nebo ji znázorňovat maketami raket. Přítomnost raketových prostředků můžeme naznačit jiným způsobem, jako například klamným přísunem maket raket do možných prostorů bojového rozmístění těchto bojových prostředků. Jiný je možné, aby z pravděpodobného prostoru bojového rozmístění raketových jednotek se odpálily některé rakety. Čas a další zkušenosti z příštích cvičení nám ukáží ještě jiné možnosti, jak klamat nepřítele o prostorech bojového rozmístění těchto bojových prostředků.

Dříve, zvláště v době VVV, bylo možno klamat nepřítele klamnou ženijní úpravou terénu na jednotlivých pravděpodobných směrech útoku nepřítele. V dnešních podmínkách bude mít ženijní úprava terénu podle situace jen omezený a velmi nutný rozsah a proto tento způsob klamání nepřichází v úvahu.

V této souvislosti je možno se zmínit i o organizaci klamných rajónů obrany. Budování klamných rajónů obrany, zvláště na předním okraji obrany v dotyku s nepřítelem, bude zpravidla neproveditelné a bude jistě výjimkou. Dovolí-li to však situace, je výhodné v mezerách mezi útva-

ry a jednotkami aspoň v taktické hloubce obrany, tyto klamné rajóny budovat. Aby budily dojem hodnověrnosti, musí se v nich jako dříve napodobovat bojová činnost vojsk.

Dříve, zvláště na taktickém stupni, bylo velmi účelné klamat nepřítele o hodnotě a síle obsazení jednotlivých rajónů obrany použitím maket různé bojové techniky a zbraní. Dnes krátka a přechodná doba v obraně nám nedá možnost zřizovat a ani přisunovat makety tohoto určení. Dnes předem zřízené makety různé bojové a hlavně dopravní techniky, se s výhodou dají použít jen v klamných prostorech rozmístění útvarů a svazků v hloubce obranné sestavy armády. Tyto makety musí být lehké, skladatelné, pevné a hlavně snadno ovladatelné. Zkušenosti z různých cvičení stále dávají podnětné návrhy k tomu, jak vývoj maket má dále pokračovat, ale můžeme říci, že již dnes máme některé dobře zpracované makety této bojové a dopravní techniky, takže jejich stav odpovídá současným požadavkům.

Okolem předsunutého postavení v obraně je uvést nepřítele v omyl, pokud jde o průběh předního okraje obrany a dosáhnout, aby provedl úder jaderných prostředků na toto postavení. Význam předsunutého obranného postavení stoupá, nebude-li přechod do obrany současný, kdy armáda bude přecházet do obranné operace za velmi složité situace a kdy můžeme tedy předpokládat, že i nepřítel nebude mít za takových podmínek o naší obraně dostatečných a přesných zpráv.

Předsunuté postavení můžeme i dnes organizovat na nejdůležitějších směrech před rajóny obrany praporů a rot prvního sledu, v případě, bude-li armáda nucena zaujmout operační sestavu formou od fronty dozadu. Taková situace dovolí veliteli armády ponechat při přeskupování z útočné do obranné sestavy na čáře dotyku s nepřítelem část jednotek, které potom organizují předsunuté obranné postavení a tím klamou nepřítele o skutečném průběhu předního okraje obrany na daném směru. Je velmi výhodné přeskupovat sestavu pod ochranou noci nebo za omezené viditelnosti, poněvadž pak můžeme předpokládat, že se nám podaří nepřítele oklamat o průběhu předního okraje obrany.

Zámysl obranné operace může nepřítel nejlépe zjistit podle zpráv o rozmístění našich druhých sledů a záloh. Proto musíme této otázce věnovat zvýšenou po-

zornost a k oklamání nepřítele organizovat klamné prostory soustředění druhých sledů a záloh.

O organizaci a budování klamného prostoru soustředění divize bylo dobré pojednání ve Sborníku VA-AZ čís. 3/1962, který doporučuji zájemcům prostudovat.

Pro úplnost dodávám, že v obranné operaci armády je třeba klamné prostory soustředění organizovat tak, aby se z nich dala znázornit ta klamná činnost, kterou mají druhé sledy a zálohy v obranné operaci plnit. Může to být příprava protiztečí, ale hlavně armádního protiúderu, dále to mohou být klamné zásahy protitankových záloh a jiné.

Klamné prostory soustředění svazků druhého sledu nebo záloh armády v žádném případě nesmí být poblíž, ani na stejné úrovni a směru skutečných prostorů, protože tím se neutralizuje očekávaný účinek. Jinak by mohly mít výsledek opačný, tj. mohly by upozornit nepřítele na naše skutečné prostory rozmístění svazků druhého sledu a záloh.

K věrohodnosti klamných prostorů přispívá, organizujeme-li v nich ještě klamné přisuny a odsuny materiálu i pohyby jednotek.

V této souvislosti je třeba se zmínit i o klamných prostorech palebných postavení dělostřelectva, neboť i z jejich umístění lze snadno zjistit obranný systém armády.

Při budování klamných míst velení řídíme se stejnými zásadami jako při budování skutečných míst velení. V daleko větší míře však dnes platí zásada nutnosti oživení klamného spojení zvláště rádiového, obrany a ochrany VS. Při organizaci klamných míst velení používáme i dnes s úspěchem připravené makety, zvláště makety dopravní techniky a různá zařízení nutná pro plynulou činnost VS. V tomto směru i náš vývoj pracuje úspěšně.

Budování klamných přeprav přes vodní toky v týlu naší operační sestavy úzce navazuje na organizaci klamných přisunů a odsunů. Při organizaci platí staré, v praxi osvědčené zásady a formy tohoto klamání.

Operační maskování uskutečňujeme nejen do šířky, ale i do hloubky operační sestavy armády s napojením na plánovanou klamná opatření frontu. Proto jedním z důležitých prvků překvapení nepřítele jsou i klamná opatření v týlu armády, která musí být v plném souladu s opatřeními celé obranné operace armády. Hlavní důraz klademe na klamné želez-

niční a na ně napojené silniční transporty a na klamně pohyblivé armádní základny.

Klamný prostor PAZ volíme tak, aby odpovídal možnému operačnímu směru a byl na vhodném silničním úseku. Šířka a hloubka týlového prostoru vševojskové armády v současných podmínkách je výhodnější pro budování skutečné i klamně PAZ. Dovolí-li to situace, bude účelné skutečnou PAZ umístit na méně nápadném směru a prostor, který je na první pohled výhodný pro umístění PAZ, ponechat pro klamnou PAZ.

Pro úplnost článku zmíním se krátce ještě o organizaci a plánování.

Operační maskování plánuje štáb fronty. Štáb armády jen realizuje úkoly, které vyplývají z tohoto plánu pro armádu. Podkladem pro plánování jsou jako dříve

směrnice velitele fronty pro operační maskování, dále zámysl a pokyny velitele armády pro operační maskování v obranné operaci. Plán operačního maskování armáda nepracovává, ale příslušníci štábu si potřebné údaje ze směrnic fronty a pokynů velitele armády zaznamenávají do svých pracovních map a odtud potom čerpají podklady pro zpracování nařízení velitele armády pro operační maskování, které může obsahovat:

- cíl operačního maskování,
- zámysl velitele armády pro operační maskování,
- úkoly svazků, samostatných útvarů a druhů vojsk při operačním maskování,
- různá nařízení.

Nařízení podepisuje náčelník štábu armády.

Úkoly operačního maskování v obranné operaci armády jsou složitější než v operaci útočné. Má-li být maskování a klamání hodnověrné, vyžaduje více sil a prostředků, jichž je zpravidla v obraně jen tolik, aby mohly splnit úkoly spojené s budováním obrany. I za těchto ztížených podmínek je nutné i dnes vyčlenit potřebný počet sil a prostředků k maskování a klamání v obranné operaci armády v potřebném a nutném rozsahu. V historii, zvláště v době druhé světové války, mělo operační maskování často velký podíl na vítězství. Věřím, že i dnes dobrá organizace operačního maskování přispěje k dalšímu úspěchu v boji a operaci tím více, poněvadž operační maskování je dnes jedním z prvků boje se ZHN nepřítele.